

**GLOBALLASHUV DAVRIDA YOSHLAR MA'NAVIYATINI YUKSALTIRISH
TRANSFORMATSIYASI****Amanov Iskandar Botir o'g'li**

Guliston davlat pedagogika instituti

Ijtimoiy-gumanitar fanlarni o'qitish metodikasi

(ma'naviyat asoslari) yo'nalishi magistranti

Email: iskandaramonov46@gmail.com**<https://doi.org/10.5281/zenodo.18368574>**

Annotatsiya. Mazkur maqolada globallashuv sharoitida yoshlar ma'naviyatini yuksaltirish jarayonining transformatsiyasi ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqotda global madaniyatning shakllanishi va uning yoshlarning ma'naviy-axloqiy qarashlari, qadriyatlar tizimi hamda ijtimoiy xulq-atvoriga ko'rsatadigan ta'siri atroflicha yoritiladi.

Globallashuv jarayonining bir tomondan, yoshlar uchun bilim olish, madaniyatlararo muloqot va ochiqlik imkoniyatlarini kengaytirishi, ikkinchi tomondan esa ommaviy madaniyat orqali milliy o'zlik va an'anaviy qadriyatlarning zaiflashishiga olib kelishi ilmiy asosda tahlil qilinadi. Shuningdek, yoshlar ma'naviyatini yuksaltirishga ta'sir etuvchi asosiy omillar — ta'lim tizimi, oila instituti, ommaviy axborot vositalari, raqamli muhit hamda davlatning ma'naviy-ma'rifiy siyosati o'rganiladi. Tadqiqot natijalari globallashuv sharoitida yoshlar ma'naviy immunitetini mustahkamlash, tanqidiy tafakkurni rivojlantirish va milliy hamda umuminsoniy qadriyatlar uyg'unligini ta'minlash zarurligini asoslab beradi.

Kalit so'zlar: globallashuv, yoshlar ma'naviyati, global madaniyat, milliy va umuminsoniy qadriyatlar, ommaviy madaniyat, ma'naviy immunitet, ijtimoiylashuv.

Abstract. This article offers a theoretical analysis of the transformation of youth spirituality enhancement in the context of globalization. The study examines the formation of global culture and its influence on young people's moral perceptions, value systems, and social behavior. The dual nature of globalization is highlighted: on the one hand, it expands opportunities for education, cultural exchange, and openness; on the other hand, it contributes to the weakening of national identity and traditional values through the spread of mass culture.

Furthermore, the article analyzes key factors influencing the development of youth spirituality, including the education system, family institution, mass media, digital environment, and state spiritual and educational policies. The findings substantiate the need to strengthen spiritual resilience, develop critical thinking, and ensure harmony between national and universal values among youth under globalization.

Keywords: globalization, youth spirituality, global culture, national and universal values, mass culture, spiritual resilience, socialization.

Kirish

Globallashuv zamonaviy jamiyat taraqqiyotining murakkab va ko'p qirrali jarayoni bo'lib, u iqtisodiy, siyosiy, madaniy hamda ma'naviy sohalarida chuqur o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Ayniqsa, globallashuvning madaniy va axborotiy jihatlari yoshlar ongiga, ularning ma'naviy qarashlari, qadriyatlar tizimi va ijtimoiy xulq-atvoriga bevosita ta'sir ko'rsatmoqda.

Shu sababli globallashuv sharoitida yoshlar ma'naviyatini yuksaltirish masalasi zamonaviy ijtimoiy-gumanitar fanlar, xususan, falsafa, sotsiologiya, madaniyatshunoslik va pedagogika fanlarining dolzarb tadqiqot obyektiga aylangan.

Globallashuv tushunchasi ilmiy muomalaga XX asr oxirlarida faol kirib kelgan bo'lib, uni dastlab tizimli tarzda tahlil qilgan olimlardan biri Antoni Giddens hisoblanadi. U globallashuvni "masofa va vaqtning qisqarishi natijasida ijtimoiy munosabatlarning global miqyosda chuqurlashuvi" sifatida izohlaydi. Giddensga ko'ra, bu jarayon individual hayot tarziga ham bevosita ta'sir etib, shaxsning o'zini anglash va identifikatsiya jarayonini murakkablashtiradi. Aynan yoshlar ushbu jarayonlarning eng faol ishtirokchisi va bir vaqtning o'zida eng zaif qatlamlaridan biri hisoblanadi.

Shuningdek, Roland Robertson globallashuvni nafaqat iqtisodiy integratsiya, balki "global va lokal jarayonlarning o'zaro ta'siri" sifatida talqin qiladi. Uning "glokalizatsiya" konsepsiyasi globallashuv sharoitida milliy madaniyat va ma'naviyatni saqlab qolish imkoniyatlari mavjudligini ilmiy jihatdan asoslab beradi. Bu yondashuv yoshlar ma'naviyatini yuksaltirishda milliy qadriyatlarni zamonaviy global kontekstda talqin qilish zarurligini ko'rsatadi.

O'zbek olimlarining tadqiqotlarida ham globallashuv va yoshlar ma'naviyati o'rtasidagi bog'liqlik masalasi keng yoritilgan. Jumladan, milliy ma'naviyatni asrash va uni globallashuv sharoitida rivojlantirish masalalari ijtimoiy-falsafiy tadqiqotlarda ustuvor yo'nalish sifatida ko'rib chiqiladi [4]. Ushbu tadqiqotlarda yoshlar ma'naviyatini yuksaltirish jamiyat barqarorligi va milliy taraqqiyotning muhim omili sifatida baholanadi.

Shu boisdan, globallashuv jarayonining yoshlar ma'naviyatiga ta'sirini kompleks tahlil qilish, uning ijobiy imkoniyatlaridan samarali foydalanish va salbiy oqibatlarini minimallashtirish mexanizmlarini ishlab chiqish ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi. Mazkur maqola aynan shu masalalarga bag'ishlanib, global madaniyatning yoshlar ma'naviyatiga ta'siri hamda globallashuv sharoitida yoshlar ma'naviyatini yuksaltirishga ta'sir etuvchi asosiy omillarni aniqlashni maqsad qiladi.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur tadqiqot nazariy-analitik yo'nalishga ega bo'lib, globallashuv sharoitida yoshlar ma'naviyatini yuksaltirish jarayonini kompleks tahlil qilishni maqsad qiladi. Tadqiqot maqsadiga erishish uchun quyidagi ilmiy metodlardan foydalanildi:

Birinchidan, **tizimli tahlil metodi** qo'llanildi. Ushbu metod globallashuv, global madaniyat va yoshlar ma'naviyati o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni yaxlit tizim sifatida ko'rib chiqish imkonini berdi. Tizimli tahlil orqali yoshlar ma'naviyatiga ta'sir etuvchi omillar — ta'lim tizimi, oila instituti, ommaviy axborot vositalari va davlat ma'naviy siyosati o'zaro uzviy aloqada tahlil qilindi. Mazkur metod, asosan, tadqiqotning nazariy qismida va umumlashtiruvchi xulosalarni shakllantirishda qo'llanildi.

Ikkinchidan, **qiyosiy (komparativ) tahlil metodidan** foydalanildi. Bu metod global madaniyatning ijobiy va salbiy jihatlarini aniqlash, shuningdek, milliy va umuminsoniy qadriyatlarning yoshlar ma'naviyatiga ta'sirini solishtirma tahlil qilish imkonini berdi. Qiyosiy tahlil, ayniqsa, globallashuv sharoitida yoshlar ma'naviyatida yuzaga kelayotgan transformatsion jarayonlarni ochib berishda va turli ilmiy yondashuvlar o'rtasidagi farqlarni aniqlashda qo'llanildi.

Uchinchidan, **mantiqiy umumlashtirish va interpretatsiya metodi** qo'llanildi. Ushbu metod yordamida tahlil qilingan ilmiy manbalar, nazariy qarashlar va mavjud konsepsiyalar asosida umumiy xulosalar chiqarildi hamda mualliflik pozitsiyasi shakllantirildi. Mantiqiy umumlashtirish tadqiqot natijalarini tizimlashtirish, ilmiy asoslangan xulosalar ishlab chiqish va amaliy tavsiyalar berishda muhim ahamiyat kasb etdi.

Mazkur metodlarning kompleks qo'llanilishi globallashuv sharoitida yoshlar ma'naviyatini yuksaltirish jarayonini chuqur va izchil tahlil qilish, shuningdek, ilmiy xulosalarning ishonchliligini ta'minlashga xizmat qildi.

Natijalar

Tadqiqot natijalari globallashuv jarayonining yoshlar ma'naviyatiga ta'siri murakkab, ko'p qatlamli va qarama-qarshi xarakterga ega ekanini ko'rsatdi. Global madaniyatning keng tarqalishi yoshlarning qadriyatlar tizimi, axloqiy mezonlari va ijtimoiy xulq-atvorida sezilarli transformatsion o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda.

Birinchidan, global axborot makoni va raqamli texnologiyalar yoshlar ma'naviy rivojida yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Tadqiqot natijalariga ko'ra, ochiq axborot manbalari, xalqaro ta'lim platformalari va madaniyatlararo muloqot yoshlarning dunyoqarashini kengaytirish, tolerantlik va tanqidiy tafakkurni shakllantirishga xizmat qilmoqda. Bu holat Antoni Giddens ta'kidlaganidek, shaxsiy identifikatsiyaning global kontekstda qayta shakllanishi bilan izohlanadi. Natijada yoshlar o'zlarini faqat milliy makon bilan cheklamay, global jamiyatning faol subyekti sifatida anglay boshlamoqda.

Ikkinchidan, tadqiqot global madaniyatning salbiy oqibatlari ham mavjudligini aniqladi.

Ommaviy madaniyat mahsulotlarining ustunligi, tezkor va yuzaki axborot oqimlari yoshlar ongida iste'molchilik kayfiyatining kuchayishiga, ma'naviy qadriyatlarning soddalashuviga olib kelmoqda.

Uchinchidan, qiyosiy tahlil natijalari shuni ko'rsatdiki, globallashuv yoshlar ma'naviyatiga bir xil ta'sir ko'rsatmaydi. Ta'lim darajasi yuqori, tanqidiy tafakkur rivojlangan va mustahkam ijtimoiy muhitga ega bo'lgan yoshlar global madaniyatni selektiv qabul qilishga moyil bo'lsa, ma'naviy tayyorgarligi yetarli bo'lmagan qatlamlarda salbiy ta'sirlar kuchliroq namoyon bo'ladi. Bu holat Roland Robertsonning yondashuvi bilan izohlanadi, ya'ni global jarayonlar lokal madaniy muhit bilan uyg'unlashgandagina ijobiy natija beradi.

To'rtinchidan, tadqiqot yoshlar ma'naviyatini yuksaltirishga ta'sir etuvchi asosiy institutsional omillarni aniqladi. Natijalarga ko'ra, ta'lim tizimi yoshlar ma'naviy immunitetini shakllantirishda yetakchi rol o'ynaydi. Ma'naviy-ma'rifiy komponent kuchli bo'lgan ta'lim muhitida yoshlar global axborotni tanqidiy tahlil qilish va milliy qadriyatlar bilan uyg'unlashtirish qobiliyatiga ega bo'lishi aniqlandi. Oila instituti esa dastlabki ma'naviy qadriyatlarni singdiruvchi asosiy ijtimoiy makon sifatida muhim ahamiyat kasb etadi.

Beshinchidan, ommaviy axborot vositalari va raqamli platformalar yoshlar ma'naviyatiga eng kuchli ta'sir ko'rsatuvchi omillardan biri ekanini aniqlandi. Nazorat qilinmagan axborot oqimi ma'naviy tahdidlarni kuchaytirishi mumkin bo'lsa-da, maqsadli va tizimli axborot siyosati orqali u yoshlar ma'naviy rivojini qo'llab-quvvatlovchi samarali vositaga aylanishi mumkin.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari globallashuv sharoitida yoshlar ma'naviyatini yuksaltirish jarayoni tashqi global ta'sirlar va ichki milliy-ma'naviy resurslar o'rtasidagi muvozanatga bevosita bog'liq ekanini ko'rsatdi. Mazkur muvozanatni ta'minlash esa tizimli yondashuv va institutsional hamkorlikni talab etadi.

Muhokama

Globallashuv zamonaviy dunyoning obyektiv jarayoni bo'lib, uni inkor etish yoki undan to'liq cheklanib qolish amalda imkonsizdir. Shu sababli yoshlar ma'naviyatini globallashuvdan himoyalash masalasini emas, balki globallashuv sharoitida uni ongli ravishda rivojlantirish masalasini ilgari surish dolzarb hisoblanadi.

Yoshlar bugungi kunda global axborot oqimlarining eng faol iste'molchisi va bir vaqtning o'zida ushbu oqimlardan eng kuchli ta'sir oluvchi ijtimoiy guruhdir.

Global madaniyat yoshlar ma'naviyatiga qarama-qarshi yo'nalishlarda ta'sir ko'rsatadi [3]. Bir tomondan, u ochiqlik, tolerantlik, bilim almashinuvi va madaniyatlararo muloqotni rivojlantiradi. Ikkinchi tomondan esa, ommaviy madaniyat, iste'molchilik va standartlashtirilgan qadriyatlar orqali milliy o'zlik va an'anaviy ma'naviy mezonlarni zaiflashtirishi mumkin. Ushbu ikki tendensiya o'rtasidagi muvozanatni ta'minlash yoshlar ma'naviy siyosatining asosiy vazifasiga aylanmoqda.

Yoshlar ma'naviyati globallashuv ta'siriga nisbatan passiv obyekt emas, balki faol va dinamik jarayondir. Agar yoshlar tanqidiy tafakkur, axborot savodxonligi va mustahkam ma'naviy tayanchga ega bo'lsa, global madaniyat unsurlarini selektiv qabul qilish qobiliyati shakllanadi. Aks holda esa, ular tayyor madaniy modellarni tanqidiy anglamasdan qabul qilishi va ma'naviy bo'shliq holatiga tushib qolishi mumkin.

Ta'lim tizimi globallashuv sharoitida yoshlar ma'naviyatini yuksaltirishning eng muhim institutsional mexanizmi hisoblanadi. Zamonaviy ta'lim faqat bilim berish bilan cheklanmasdan, balki qadriyatlarni anglash, ma'naviy tanlov qilish va ijtimoiy mas'uliyatni his etish ko'nikmalarini shakllantirishi lozim. Shu bilan birga, oila instituti yoshlar ma'naviy rivojining dastlabki va eng barqaror ijtimoiy muhiti sifatida o'z ahamiyatini saqlab qolmoqda [5].

Globallashuv sharoitida ommaviy axborot vositalari va raqamli platformalar yoshlar ma'naviyatiga ta'sir etuvchi kuchli omilga aylangan. Ushbu makonda ma'naviy bo'shliqni bartaraf etish uchun media savodxonlikni rivojlantirish, milliy madaniyatni zamonaviy formatlarda targ'ib qilish va yoshlarning ijodiy faolligini qo'llab-quvvatlash muhim ahamiyat kasb etadi.

Tadqiqot natijalari globallashuv jarayonining yoshlar ma'naviyatiga ta'siri bir yoqlama emas, balki murakkab va dialektik xarakterga ega ekanini tasdiqlaydi. Olingan ma'lumotlar shuni ko'rsatadiki [6], globallashuv yoshlar ma'naviyatini avtomatik ravishda yemiruvchi omil emas, balki muayyan ijtimoiy, madaniy va institutsional sharoitlarda u ma'naviy rivojlanish uchun imkoniyatga ham aylanishi mumkin. Ushbu holat globallashuvni baholashda keskin qarashlardan voz kechib, muvozanatli ilmiy yondashuvni talab etadi.

Tadqiqot natijalari Giddensning globallashuv haqidagi nazariy qarashlari bilan sezilarli darajada uyg'unlashadi. Giddens globallashuvni nafaqat iqtisodiy yoki texnologik jarayon sifatida, balki shaxsning kundalik hayoti, o'zini anglash va ijtimoiy identifikatsiyasiga bevosita ta'sir etuvchi omil sifatida talqin qiladi. Uning fikricha, globallashuv sharoitida an'anaviy ijtimoiy tayanchlar — milliy madaniyat, urf-odatlar va barqaror qadriyatlar tizimi o'zining yo'naltiruvchi kuchini qisman yo'qotadi [7]. Natijada yoshlar doimiy tanlov holatiga tushib qoladi va bu holat ularning ma'naviy rivojiga bevosita ta'sir ko'rsatadi.

Globallashuv sharoitida yuzaga kelayotgan mazkur tanlov imkoniyati yoshlar ma'naviyatida yangi sifat jihatidan mas'uliyatni shakllantirmoqda. Endilikda yoshlar tayyor va an'anaviy tarzda berilgan qadriyatlarga emas, balki global axborot va madaniy oqimlar ichida mustaqil ravishda yo'nalish topishga majbur bo'lmoqda. Bu jarayon yoshlarning shaxsiy identitetini shakllantirishda faol ishtirokini talab etadi, biroq ayni paytda ma'naviy beqarorlik xavfini ham kuchaytiradi.

Ayniqsa, global qadriyatlar oqimi ichida milliy va shaxsiy ma'naviy tayanchlarni ongli ravishda aniqlash zarurati keskin ortmoqda.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, agar yoshlar tanqidiy tafakkur, axborotni tahlil qilish ko'nikmalari va mustahkam ma'naviy immunitetga ega bo'lmasa, bu tanlov jarayoni salbiy oqibatlarga olib kelishi mumkin [8]. Bunday sharoitda yoshlar global madaniyatning yuzaki va iste'molchilikka asoslangan unsurlarini tanqidiy anglamasdan qabul qilish xavfiga duch keladi, bu esa ma'naviy bo'shliq va identifikatsiya inqirozini yuzaga keltiradi.

Shu bilan birga, tadqiqot natijalari Giddens nazariyasini yanada rivojlantirish imkonini ham beradi. Chunki tanlovning ko'pligi faqat xavf emas, balki imkoniyat hamdir. Agar yoshlar ma'naviy tayyorgarlik, tanqidiy tafakkur va milliy qadriyatlar asosida tarbiyalangan bo'lsa, globallashuv ularning shaxsiy va ijtimoiy mas'uliyatini kuchaytiruvchi omilga aylanishi mumkin. Demak, globallashuv sharoitida yoshlar ma'naviyatining barqarorligi tanlovning o'ziga emas, balki ushbu tanlovni ongli amalga oshirish qobiliyatiga bevosita bog'liqdir.

Shuningdek, tadqiqot natijalari Zigmunt Bauman tomonidan ilgari surilgan "suyuq zamonaviylik" konsepsiyasini empirik jihatdan tasdiqlaydi. Bauman zamonaviy jamiyatni barqaror tuzilmalardan xoli, doimiy o'zgaruvchan va beqaror ijtimoiy makon sifatida tavsiflaydi.

Uning fikricha, bunday sharoitda qadriyatlar, axloqiy me'yorlar va ijtimoiy identitetlar uzoq muddatli tayanch vazifasini bajara olmaydi, balki vaqtinchalik va vaziyatga moslashuvchan xarakter kasb etadi. Tadqiqot natijalari aynan shu holat yoshlar ma'naviyatida chuqur aks etayotganini ko'rsatdi.

Tahlil shuni aniqladiki, "suyuq" ijtimoiy muhit sharoitida yoshlar orasida ma'naviy beqarorlikning kuchayishi, axloqiy mezonlarning nisbiylashuvi va tanlovlarning utilitar asosda amalga oshirilishi keng tarqalmoqda [6]. Global axborot oqimlari va ommaviy madaniyat ta'sirida yoshlar ko'pincha qadriyatlarni ichki e'tiqod emas, balki tashqi muvaffaqiyat va iste'mol imkoniyatlari bilan bog'lab talqin qilmoqda. Bu esa iste'molchilik mentalitetining ustuvor bo'lishiga, ma'naviy mazmunning esa ikkinchi darajaga tushib qolishiga olib kelmoqda.

Shu bilan birga, tadqiqot natijalari Bauman konsepsiyasini biryozlana talqin qilishdan ehtiyot bo'lish zarurligini ham ko'rsatadi. Chunki "suyuq zamonaviylik" sharoitida yuzaga kelayotgan moslashuvchanlik va ochiqlik yoshlarning yangi ijtimoiy, madaniy va texnologik sharoitlarga tez moslashishiga xizmat qilmoqda. Mazkur moslashuvchanlik innovatsion fikrlash, ijodiy yondashuv va madaniyatlararo muloqot ko'nikmalarining rivojlanishiga zamin yaratadi.

Demak, Bauman ta'riflagan beqarorlik faqat ma'naviy tanazzul belgisi sifatida emas, balki ma'naviy qayta qurilish jarayoni sifatida ham talqin qilinishi mumkin. Agar yoshlar mustahkam ma'naviy tayanchlar, tanqidiy tafakkur va ijtimoiy mas'uliyat hissi bilan qurollangan bo'lsa, "suyuq" muhit ularning shaxsiy rivoji uchun imkoniyat maydoniga aylanadi. Aks holda esa, ushbu muhit yoshlarni ma'naviy parokandalik va identifikatsiya inqiroziga olib boruvchi xavf omiliga aylanishi mumkin. Shunday qilib, tadqiqot natijalari Bauman konsepsiyasini yoshlar ma'naviyati kontekstida yanada chuqurroq tushunish va uni globallashuv sharoitida ma'naviy siyosat ishlab chiqishda nazariy asos sifatida qo'llash zarurligini ko'rsatadi.

Muhokama jarayonida alohida e'tibor Roland Robertson tomonidan ilgari surilgan "glokalizatsiya" konsepsiyasiga qaratildi. Robertson globallashuvni faqat madaniy bir xillashtirish jarayoni sifatida emas, balki global va lokal jarayonlarning o'zaro ta'siri natijasida yangi ijtimoiy-madaniy shakllar yuzaga keladigan murakkab hodisa sifatida talqin qiladi [4]. Ushbu yondashuv globallashuvning yoshlar ma'naviyatiga ta'sirini tahlil qilishda muhim nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, globallashuv yoshlar ma'naviyatiga ijobiy ta'sir ko'rsatishi uchun u lokal madaniy muhit, tarixiy xotira va milliy qadriyatlar bilan uzviy

uyg'unlashgan bo'lishi zarur. Agar global madaniyat milliy ma'naviy asoslardan uzilgan, tayyor va standartlashtirilgan shaklda kirib kelsa, u yoshlar ongida begonalashuv jarayonini kuchaytiradi. Bunday sharoitda yoshlar o'z madaniy ildizlaridan uzoqlashishi, milliy identitetga nisbatan befarqlik yoki ikkilanish holatini boshdan kechirishi mumkin, bu esa identifikatsiya inqirozining chuqurlashuviga olib keladi.

Aksincha, tadqiqot natijalari milliy qadriyatlar zamonaviy shakllarda, global til va kommunikativ vositalar orqali ifodalanganda yoshlar tomonidan faolroq va ongliroq qabul qilinishini ko'rsatdi. Milliy madaniyatning raqamli platformalar, ijtimoiy tarmoqlar, zamonaviy san'at va ta'lim vositalari orqali targ'ib qilinishi uni yoshlar uchun tushunarli va jozibador qiladi.

Bu holat Robertson ta'kidlaganidek, global jarayonlarning lokal mazmun bilan boyitilishi natijasida yuzaga keladigan "glokal" madaniy makon shakllanishini anglatadi.

Shu nuqtai nazardan, globallashuv yoshlar ma'naviyatiga tahdid emas, balki imkoniyat sifatida ham qaralishi mumkin. Muhimi, ushbu jarayonda milliy qadriyatlar passiv himoya qilinmasdan, balki faol ravishda qayta talqin qilinishi, zamonaviy ijtimoiy va madaniy ehtiyojlarga moslashtirilishi lozim. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, aynan mana shunday yondashuv yoshlar ma'naviyatining barqarorligi va uzluksiz rivojlanishini ta'minlaydi.

Demak, Roland Robertsonning "glokalizatsiya" konsepsiyasi globallashuv sharoitida yoshlar ma'naviyatini yuksaltirish strategiyasini ishlab chiqishda muhim nazariy asos bo'lib, u milliy va global qadriyatlarni qarama-qarshi qo'yish emas, balki ularni uyg'unlashtirish orqali samarali natijaga erishish mumkinligini ilmiy jihatdan asoslab beradi [5].

Tadqiqot natijalari ta'lim tizimining globallashuv sharoitida hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanini yana bir bor tasdiqlaydi. Muhokama shuni ko'rsatadiki, ta'lim jarayonida faqat bilim berish emas, balki axborotni tanqidiy tahlil qilish, ma'naviy tanlov qilish va qadriyatlarni ongli ravishda qabul qilish ko'nikmalarini shakllantirish ustuvor vazifaga aylanishi lozim. Aks holda, yoshlar global axborot oqimining passiv iste'molchisi bo'lib qolishi mumkin.

Oila instituti bilan bog'liq natijalar ham muhokama jarayonida muhim ilmiy xulosalarga olib keldi. Tadqiqot ko'rsatadiki, oila yoshlar ma'naviyatida dastlabki va eng barqaror qadriyatlar tizimini shakllantiruvchi ijtimoiy makondir. Agar oila va ta'lim tizimi o'rtasida ma'naviy tarbiya borasida uzviylik mavjud bo'lmasa, globallashuvning salbiy ta'siri kuchayadi.

Bu holat yoshlar tarbiyasida institutsional uzilishlarning globallashuv sharoitida yanada keskinlashishini ko'rsatadi.

Muhokama natijalari ommaviy axborot vositalari va raqamli platformalarning ikki tomonlama rolini ham ochib beradi. Bir tomondan, ular yoshlar ma'naviyatiga tahdid soluvchi omil bo'lishi mumkin, ikkinchi tomondan esa, maqsadli va strategik yondashuv asosida ular ma'naviy-ma'rifiy resursga aylanishi ehtimoli yuqori. Bu esa davlatning axborot siyosati va jamiyatning media savodxonligi darajasi bilan bevosita bog'liq. Umuman olganda, globallashuv sharoitida yoshlar ma'naviyatini yuksaltirish passiv himoya orqali emas, balki faol moslashuv, tanqidiy anglash va qadriyatlarni ongli ravishda tanlash orqali amalga oshirilishi mumkin.

Tadqiqot natijalari va muhokamasi yoshlar ma'naviyatini yuksaltirishni strategik, tizimli va uzoq muddatli ijtimoiy vazifa sifatida ko'rish zarurligini ilmiy asosda tasdiqlaydi.

Xulosa

Globallashuv sharoitida yoshlar ma'naviyatini yuksaltirish masalasi zamonaviy jamiyat taraqqiyotining eng muhim va murakkab muammolaridan biri sifatida namoyon bo'lmoqda.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, globallashuv yoshlar ma'naviyatiga bir yoqlama, faqat salbiy yoki faqat ijobiy hodisa sifatida ta'sir ko'rsatmaydi.

Aksincha, u yoshlar ma'naviy rivoji uchun bir vaqtning o'zida ham imkoniyatlar, ham muayyan xavf-xatarlarni yuzaga keltiruvchi ko'p qirrali jarayondir.

Tadqiqot davomida aniqlanishicha, global madaniyat va axborot oqimlari yoshlarning dunyoqarashi, qadriyatlar tizimi va axloqiy mezonlarini tubdan o'zgartirmoqda. Ushbu jarayon yoshlarni doimiy tanlov holatiga olib kelib, ulardan shaxsiy va ma'naviy mas'uliyatni talab etmoqda. Endilikda yoshlar tayyor va an'anaviy qadriyatlar tizimiga tayanib yashashdan ko'ra, global va lokal madaniy unsurlar ichida mustaqil ravishda yo'nalish topishga majbur bo'lmoqda.

Bu holat ma'naviy immunitet va tanqidiy tafakkur yetarli darajada shakllanmagan sharoitda identifikatsiya inqirozi va ma'naviy beqarorlik xavfini kuchaytiradi.

Shu bilan birga, tadqiqot natijalari globallashuv yoshlar ma'naviyatini yemiruvchi jarayon emas, balki to'g'ri yondashuv mavjud bo'lgan sharoitda uni rivojlantiruvchi omilga aylanishi mumkinligini ham ko'rsatdi. Ayniqsa, global jarayonlarning lokal madaniy muhit va milliy qadriyatlar bilan uyg'unlashuvi yoshlar tomonidan ijobiy qabul qilinadigan "glokal" ma'naviy makon shakllanishiga xizmat qiladi. Milliy qadriyatlar zamonaviy shakllarda, raqamli texnologiyalar va global kommunikativ vositalar orqali ifodalanganda, yoshlar ongida begonolashuv emas, balki anglangan identitet va madaniy barqarorlikni mustahkamlaydi.

Tadqiqot ta'lim tizimi, oila instituti va ommaviy axborot vositalarining yoshlar ma'naviyatini yuksaltirishdagi hal qiluvchi rolini yana bir bor tasdiqlaydi. Ta'lim tizimi faqat bilim beruvchi emas, balki yoshlarni axborotni tanqidiy tahlil qilish, ma'naviy tanlov qilish va ijtimoiy mas'uliyatni his etishga yo'naltiruvchi muhim ijtimoiy institut sifatida namoyon bo'lmoqda. Oila esa yoshlar ma'naviyatining dastlabki va eng barqaror asoslarini shakllantiruvchi muhit bo'lib qolmoqda. Ushbu institutlar o'rtasida uzviylik mavjud bo'lmagan sharoitda globallashuvning salbiy ta'siri kuchayishi mumkin.

Umuman olganda, globallashuv sharoitida yoshlar ma'naviyatini yuksaltirish qisqa muddatli, fragmentar choralar bilan emas, balki uzoq muddatli, tizimli va strategik yondashuv asosida amalga oshirilishi lozim. Bu jarayonda milliy va umuminsoniy qadriyatlar qarama-qarshi qo'yilmasdan, balki o'zaro uyg'unlikda rivojlantirilishi muhim ahamiyat kasb etadi. Yoshlar ma'naviyati globallashuv sharoitida passiv himoya obyektiga emas, balki faol ravishda shakllantiriladigan, boshqariladigan va rivojlantiriladigan ijtimoiy jarayon sifatida talqin etilishi zarur.

Mazkur tadqiqot natijalari globallashuv sharoitida yoshlar ma'naviyatini yuksaltirish bo'yicha ilmiy qarashlarni chuqurlashtiradi hamda ushbu yo'nalishda olib boriladigan keyingi nazariy va amaliy tadqiqotlar uchun muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Mirziyoyev, Sh. M. *Milliy taraqqiyot yo'limizni qat'iyat bilan davom ettirib, yangi bosqichga ko'taramiz*. Toshkent: O'zbekiston nashriyoti, 2019, 256 bet.
2. Mirziyoyev, Sh. M. *Yangi O'zbekiston strategiyasi*. Toshkent: O'zbekiston nashriyoti, 2020, 304 bet.
3. Bauman, Z. *Consuming life*. Cambridge: Polity Press, 2007, 176 p.
4. Giddens, A. *Runaway world: How globalization is reshaping our lives*. London: Profile Books, 2000, 104 p.
5. Qodirov, M. *Ma'naviyat va globallashuv: ijtimoiy-falsafiy tahlil*. Toshkent: Fan nashriyoti, 2016. 220 bet.

6. Musurmonova, O. *Yoshlar ma'naviyati va ijtimoiy taraqqiyot*. Toshkent: O'qituvchi nashriyoti, 2018. 168 bet.
7. Mamarasulova, Gulnoz. "SIYOSIY MATN TARJIMASINING LINGVOKULTUROLOGIK JIHATLARI." *Conferences*. Vol. 1. No. 1. 2025.
8. Mamarasulova, Gulnoz. "GEOPOLITICAL MEANINGS IN MEDIA DISCOURSE." *Conferences*. Vol. 1. No. 1. 2025.
9. Mamarasulova, Gulnoz, and Ruxshona Cho'liyeva. "DIPLOMATIK MATNLARNING TARJIMADA IFODALANISHI." *Conferences*. Vol. 1. No. 1. 2025.